

Brug tussen Indiaase textielambachten en Nederland

LIPIKA BANSAL RAAKTE GEFASCINEERD DOOR DE 400 JAAR OUDE HANDELSRELATIE TUSSEN INDIA EN NEDERLAND EN HOE DAARDOOR INDIASE TEXTIELTECHNIKEN EN PATRONEN IN DE NEDERLANDSE STREEKDRACHT ZIJN BELAND. ZE HEEFT EEN ACHTERGROND IN TECHNOLOGIE VOOR SOCIALE VERANDERING. HET HIELP ZEKER MEE DAT HAAR OUDERS OP HANDELSREIZEN VOOR HUN GROOTHANDEL IN INTERIEUR & DESIGN HAAR ALTIJD MEENAMEN NAAR INDIA. DAAR KWAM LIPIKA IN HET KIELZOG VAN HAAR OUDERS IN ALLERLEI WERKPLAATSEN EN OUDE AMBACHTEN WAREN OVERAL AANWEZIG.

Tekst: Thea Vuik
Fotografie: Lipika Bansal

Lipika wilde niet het bedrijf van haar ouders overnemen, maar richtte zich liever op het opzetten van sociaal, culturele projecten en startte in 2005 met een uitgebreid project over sitsen*. De sitstechniek is namelijk in India ontwikkeld en komt in de Nederlandse klederdrachten terug. Dat project werd een groot succes en dat smaakte naar meer. Lipika: "Van dat uitgebreide project wilde ik proberen iets langdurigs te maken. En dat is gebeurd doordat de Textiel Factorij is ontstaan. In de tussentijd zijn kunstenaars en ontwerpers mij zelf gaan benaderen omdat zij heel graag in India wilden werken."

Match

Ze werkt met 'haar' Textiel Factorij op twee manieren: haar eigen projecten initiëren net zoals ze met het sitsenproject had gedaan. Maar ook wanneer ze door kunstenaars/ ontwerpers benaderd wordt helpt ze door een koppeling te maken met een ambachtspersoon in India, waarbij ze hen onder andere helpt bij het opzetten van kleinschalige productielijnen. Ze noemt dat een 'customized match' want, legt ze uit: "Ik kijk dan heel erg naar de behoeftes van een kunstenaar/ontwerper hier en naar de persoon in India; of dat een goede mix kan

zijn. Of zo'n match een beetje gelijkwaardig is. Aan beide kanten moet je je kunnen aanpassen en moet je er flexibel in staan om echt van elkaar te leren en om samen aan de slag te gaan. Als je daar bent leer je niet alleen maar over de materialen en de techniek, je leert zo veel meer van elkaar. Je bent namelijk dag en nacht met elkaar aan het werk. Je eet ook samen dus je leert ook veel over elkaars cultuur: in die zin een enorme verrijking voor iedereen. Dat is eigenlijk wat ik probeer te doen met Textiel Factorij", vat ze haar ambities samen.

Netwerken

"Als we dan een tentoonstelling maken willen we het hele verhaal eromheen vertellen. dus niet alleen het kunstwerk op zich maar dat we het inbedden in de lokale context van hoe het is ontstaan en we duiden de geschiedenis eromheen", vertelt ze enthousiast verder. " Een wever bijvoorbeeld, werkt niet alleen maar er zit een heel ecosysteem om heen met verwers, wassers, spinners en die punchcards voor het weven moeten gemaakt worden namelijk... Zo'n ingewikkeld overzicht probeer ik dan ook in kaart te brengen. Het is niet alleen de wever die er bij betrokken is,

maar er komen allerlei andere netwerken bij die van elkaar afhankelijk zijn om een dergelijk stuk stof te maken."

Onderzoek

Elk jaar reist Lipika een keer af naar India, maar vorig jaar is ze er samen met haar gezin zelfs een paar maanden geweest. Normaliter woont zij in Amsterdam met een Nederlandse man en kinderen. Ze wilde hen ook een deel van haar Indiaase cultuur meegeven. Lipika: "Tijdens die periode heb ik daar onderzoek gedaan naar Indiaase borduurtechnieken. Ik wilde ook van daar iemand naar Nederland halen om workshops te geven. Hier heb ik uiteindelijk Geetaben voor gevonden: Geetaben was van origine boerin toen er in 2001 een hele grote aardbeving in Kutch was. Een heleboel NGO's* zijn naar die streek toe gegaan om te helpen alles weer op te bouwen. De Kutch is een afgelegen regio in het westen van India, onderdeel van de provincie Gujarat. Door die toename van NGO's is die ambachtensector daar erg op de kaart gezet. Geetaben is bij een dergelijke NGO terecht gekomen en leidde er uiteindelijk een groep van 17 vrouwen die borduurwerken maakten. Die NGO verkocht dat weer verder. Ze besloot voor

**'JE LEERT VEEL OVER
ELKAARS CULTUUR'**

Geetaben werkt met lokale mensen uit de urbane plekken in India waar zij op maat gemaakte borduurwerken levert.

zichzelf te beginnen en 12 jaar geleden heeft ze haar eigen collectief van 12 vrouwen opgezet. Sindsdien werkt Geetaben met lokale mensen uit de urbane plekken waar zij op maat gemaakte borduurwerken levert.”

Masterclasses

Toen Geetaben in Nederland was sliep ze bij Lipika thuis, want zij was nooit in het buitenland geweest en kende zelfs geen Engels. Lipika: “Twee weken hebben we dag en nacht met elkaar opgetrokken. Ik heb in die weken voor haar 6 masterclasses georganiseerd her en der in Nederland. Ik probeer altijd dat mensen die ik naar Nederland haal depots van musea kunnen bezoeken. We zijn nu naar het WereldMuseum Amsterdam -voorheen Tropenmuseum- depot geweest waar ze een enorme collectie uit Geetabens regio hebben. Daar heeft ze haar kennis gedeeld over die objecten. Dat is interessant want het is vaak zo dat vanuit een bepaald perspectief iemand naar India is gegaan en er alleen die spullen heeft opgehaald. Vaak zijn de verhalen anders of niet helemaal hetzelfde.”

Mochi Borduurtechniek

Lipika deed onder andere onderzoek naar de Mochi borduurtechniek, waarvan de meer volkse Kutchi borduurtechnieken zijn afgeleid. De Mochi borduurtechniek werd met de aar -te vergelijken met een tambournaald- uitgevoerd door de

schoenmakersgemeenschap (ook wel Mochi genoemd). In Nederland werden deze wandkleden en palampores* uit India geïmporteerd via privéhandel, waar het Rijksmuseum een mooie collectie van heeft. Tegenwoordig is het traditionele Mochi borduurwerk bijna uitgestorven. Er zijn echter verschillende ambachtsgemeenschappen in Kutch, die de mooiste borduursels creëren. Kutch-borduurwerk als een afgeleide van de Mochi borduurstijl is door diverse gemeenschappen uit Kutch geïntegreerd in de eigen tradities. De afbeeldingen die worden afgebeeld, halen inspiratie uit hun dagelijkse huishoudelijke omgeving en lokale flora en fauna, zoals pauwen, bloemen en kamelen. De vrouwen van Kutch borduren met naald en draad en niet met de aar. Hun borduurwerk wordt meestal uitgevoerd op katoenen stoffen. De vrouwen borduren in hun vrije tijd: het is een vorm van creativiteit, taal, vaardigheid en trots. Niet alleen om textiel te versieren. Dit is een van de redenen waarom de verschillende borduurtechnieken nog steeds worden overgedragen aan volgende generaties. Vrouwen borduren hun kleding, en dit wordt beschouwd als de belangrijkste vorm van het aantonen dat ze bij een bepaalde gemeenschap horen. Bovendien geven de stijl of kleur van het kledingstuk en het patroon hun huwelijkse status aan.

Kunsttraditie

De borduurkunst uit Kutch is een ambachtelijke en textiele kunsttraditie van de

inheemse gemeenschappen van Kutch, India. Deze borduurkunst met zijn rijke ontwerpen heeft een opmerkelijke bijdrage geleverd aan de Indiase borduurtradities. Het kenmerkende effect van de kleurrijke borduurkunst komt tot uiting door de kleine spiegels, genaamd *abhla*, die worden vastgemaakt over de geometrisch gevormde ontwerpen.

En wat die spiegeltes betekenen? Lipika: “Volgens Geetaben ketsen de spiegeltes de hitte af, terwijl ik van mijn moeder leerde dat in woestijngebieden, de gekleurde kleding en de schitterende spiegeltes juist waren om van verre goed zichtbaar te zijn.”

Geetaben en Lipika hebben een DIY Kit ontwikkeld. Deze is te verkrijgen via het contactformulier op de website van de Textiel Factorij..

www.textielfactorij.org

*Sits is een handbeschilderde katoenen stof.

*NGO betekent: Niet Gouvernementele Organisatie. Het zijn organisaties zonder een winstdoel, die zich meestal inzetten voor het milieu, armoede en mensenrechten.

*Palampore zijn gekleurde, katoenen kleden uit India waarop een dikke bescherm-laag is geverfd, vaak met een patroon van een bloeiende boom. In Europa en Amerika worden ze vooral als dekbedover-trek en wandkleed gebruikt.